

Mus. Th.

2043

Mus. Th.

2043.

Sisterinus.

VALENTIN. CHVDE
NIVS SOLTVEDELEN.
SIS LECTORI.

SI cupis Aonios breuiter perdiscere cantus,
Et dulci uarios uoce referre modos:
Huc rapido gressus, quid cessas, flectere cursu,
Et uigili paruum uolucere mente librum?
Hortus ut Alcinoi magni celeberrimus herbis
Fragrat odoriferis, puniceisq; rosis:
Ut teneris liccat digitis decerpere flores
Quoslibet, & rapida carpere poma manus:
Utq; fluit liquidus uitrea fons iugiter unda,
Quo capias auida pocula larga manu:
Sic paruus uarijs doctisq; libellus abundat
Præceptis, tibi quæ commoda multa ferunt.
Hæc igitur præcepta tuo quid condere tardas
Pectore, quid prohibet, quo minus ista legas?
Te breuitas fortasse mouet succincta libelli,
Et paruus codex, non tamen arte caret.

ILLVSTRI
PRINCIPI AC DOMI
NO, D. IOHANNI GEORGIO

[The text in this block is extremely faint and illegible due to extreme blurring and low contrast. It appears to be a dense Latin passage.]

milia tuae, sperabam omnibus gratiorum fore
libellum propter tuum nomen. Deinde uideor
mihi aliquo modo etiam de patria benemereri,
cum te ad Musicen adhorter. Hæc enim inuitat
animum ad uirtutem, præsertim si illam Achille
am Musicam amare ceperis, in qua non tantum
soni blandiuntur auribus, sed multo magis lau-
des magnorum Principum, & ostendunt exem-
pla, quæ sequi & effingere te oportet, & accen-
dunt animos ad studium atq; amorem uirtutis.
Audio autem te iam fœliciter uersari in literis,
in quibus tibi res gestæ magnorum uirorum
proponuntur. Quod si hanc Musicam coles,
dignus eris maioribus tuis, Inq; patris cresces
munera
um mu
meæ
igitur, ne hoc me-
anquam specimen
accipias, Deinde

Oro ut cum Principem deceat honestas
artes tueri, me quoq; propter hæc
studia commendatum ha-
beas. Bene uale.

VALENTIN. CHVDE
NIVS SOLTVEDELEN.
SIS LECTORI.

SI cupis Aonios breuiter perdiscere cantus,
Et dulci uarios uoce referre modos:
Huc rapido gressus, quid cessas, flectere cursu,
Et uigili paruum uolucere mente librum?
Hortus ut Alcinoi magni celeberrimus herbis
Fragrat odoriferis, puniceisq; rosis:
Vt teneris liccat digitis decerpere flores
Quoslibet, & rapida carpere poma manu:
Vtq; fluit liquidus uitrea fons iugiter unda,
Quo capias auida pocula larga manu:
Sic paruus uarijs doctisq; libellus abundat
Præceptis, tibi quæ commoda multa ferunt.
Hæc igitur præcepta tuo quid condere tardas
Pectore, quid prohibet, quo minus ista legas?
Te breuitas fortasse mouet succincta libelli,
Et paruus codex, non tamen arte caret.

ILLVSTRI PRINCIPI AC DOMI-

NO, D. IOHANNI GEORGIO
illustris. Principis ac Domini, D.

Ioachimi I. electoris primoge-
nito, Marchioni Brandenbur-
genſi &c. Domino clemen-

tis. Nicolaus Liſteni-
us S. D.

COLLEGI ELEMENTA
Musices, quorum æditionem cū
à me flagitaſſent amici, duxi li-
bellum tibi potiſſimum, illuſtris
Princeps, dedicandum eſſe, ut no-
minis tui auſpicio foelicius exiret
in publicum. Nec uero ingratum hoc munus
tibi futurum eſſe arbitror, quia & decet prin-
cipes fauere Muſicæ ſtudijs, & hæc ætas tua,
natura iam capitur dulcedine cantus, & artis
inĩtijs imbuenda eſt. Multæ enim magnæ gra-
uesq; cauſæ à doctis & ſapientibus uiris colli-
guntur, quare omnes ingenui, maximeq; prin-
cipum liberi, in muſica erudiendi, & ad eam aſ-
ſuefaciendi ſint. Flectit enim animos ad huma-
nitatem, ſuauiſſimam, æquabilitatē, cohibet om-
nes immoderatos affectus, lenit dolorem, iram,
abducit à ſæuitia & obſcœnis cupiditatibus,

denique assuefacit, ut in sonis, & cantu, ita in omnibus uitæ actionibus harmoniam quandam seruemus. Quare summos Reges in ueteribus monumentis uidemus, non solum per ludum, ad demulcendas aures, & canere ipsos, & tractare fides, sed multo magis tanquam seriam artem adhibere Musicam, ad harmoniam animi efficiendam. Dauid Musicam adhibet in affectibus maxime serijs ac spiritualibus excitandis. Et ob eandem causam apud omnes gentes, omnibus ætatibus Musicæ usus fuit in sacris, non ut inutilis uoluptas, tanquam ludus quæreretur, sed ut cantu animi redderentur tranquilliores, & excitarentur ad cogitandam harmoniam diuinæ gubernationis, flecterentur ad motus aptos doctrinæ cœlesti, denique ut ipsæ sententiæ efficacius mouerent animos, cum accederet cantus. Homerus describit Achillem ludentē cythara: & quidem addit argumentum, dicit illum præstantissimum principem cecinisse laudes fortis um uirorum, in quibus cum & uerbis & cantu animus moueretur, multo uehementius uirtus admiratione atque amore incendebatur. Sed ut demum te deducam horum summorum Regum exemplo, uidi & auum tuum Ioachimum primum, & patrem Ioachimum secundum, & Musicen bene intelligere, & mirifice eius studio teneri. Quare hoc tibi meum munusculum aptum fore statuebam, quod quidem etsi eo tibi dedicaui, ut cum in ditione tua natus sim, studium meum erga patriæ Principem declararem, tamen hoc feci libentius, quod cum propter præstantiam ingeniorum summa gloria sit familiæ,

0167564
miliae tuae, sperabam omnibus gratiorum fore
libellum propter tuum nomen. Deinde uideor
mihi aliquo modo etiam de patria bene mereri,
cum te ad Musicen adhorter. Hæc enim inuitat
animum ad uirtutem, præsertim si illam Achille
am Musicam amare ceperis, in qua non tantum
soni blandiuntur auribus, sed multo magis lau-
des magnorum Principum, & ostendunt exem-
pla, quæ sequi & effingere te oportet, & accen-
dunt animos ad studium atq; amorem uirtutis.
Audio autem te iam foeliciter uersari in literis,
in quibus tibi res gestæ magnorum uirorum
proponuntur. Quod si hanc Musicam coles,
dignus eris maioribus tuis, Inq; patris cresces
munera magna tui. Quæso igitur, ne hoc me-
um munus asperneris, sed tanquam specimen
meæ erga te obseruantia accipias, Deinde
oro ut cum Principem deceat honestas
artes tueri, me quoq; propter hæc
studia commendatum ha-
beas. Bene uale.

VALENTIN. CHVDE
NIVS SOLTVEDELEN.
SIS LECTORI.

SI cupis Aonios breuiter perdiscere cantus,
Et dulci uarios uoce referre modos:
Huc rapido gressus, quid cessas, flectere cursu,
Et uigili paruum uolucere mente librum?
Hortus ut Alcinoi magni celeberrimus herbis
Fragrat odoriferis, puniceisq; rosis:
Ut teneris liceat digitis decerpere flores
Quoslibet, & rapida carpere poma manu:
Utq; fluit liquidus uitrea fons iugiter unda,
Quo capias auida pocula larga manu:
Sic paruus uarijs doctisq; libellus abundat
Præceptis, tibi quæ commoda multa ferunt.
Hæc igitur præcepta tuo quid condere tardas
Pectore, quid prohibet, quo minus ista legas?
Te breuitas fortasse mouet succincta libelli,
Et paruus codex, non tamen arte caret.

ILLVSTRI PRINCIPI AC DOMI-

NO, D. IOHANNI GEORGIO
illustriss. Principis ac Domini, D.

Ioachimi I. electoris primoge-
nito, Marchioni Brandenbur-
genſi &c. Domino clemen-
tiſs. Nicolaus Liſteniſ

us S. D.

OLLEGI ELEMENTA
Musices, quorum æditionem cū
à me flagitaſſent amici, duxi li-
bellum tibi potiſſimum, illuſtris
Princeps, dedicandum eſſe, ut no-
minis tui auſpicio fœlicius exiret

in publicum. Nec uero ingratum hoc munus
tibi futurum eſſe arbitror, quia & decet prin-
cipes fauere Muſicæ ſtudijs, & hæc ætas tua,
natura iam capitur dulcedine cantus, & artis
inĩtijs imbuenda eſt. Multæ enim magnæ gra-
uesq; cauſæ à doctis & ſapientibus uiris colli-
guntur, quare omnes ingenui, maximeq; prin-
cipum liberi, in muſica erudiendi, & ad eam aſ-
ſuefaciendi ſint. Flectit enim animos ad huma-
nitatem, ſuauiſſimam, æquabilitatē, cohibet om-
nes immoderatos affectus, lenit dolorem, iram,
abducit à ſæuitia & obſcœnis cupiditatibus,

denique assuefacit, ut in sonis, & cantu, ita in omnibus uitæ actionibus harmoniam quandam seruemus. Quare summos Reges in ueteribus monumentis uidemus, non solum per ludum, ad demulcendas aures, & canere ipsos, & tractare fides, sed multo magis tanquam seriam artem adhibere Musicam, ad harmoniam animi efficiendam. Dauid Musicam adhibet in affectibus maximè serijs ac spiritualibus excitandis. Et ob eandem causam apud omnes gentes, omnibus ætatibus Musicæ usus fuit in sacris, non ut inutilis uoluptas, tanquam ludus quæreretur, sed ut cantu animi redderentur tranquilliores, & excitarentur ad cogitandam harmoniam diuinæ gubernationis, flecterentur ad motus aptos doctrinæ cœlesti, denique ut ipsæ sententiæ efficacius mouerent animos, cum accederet cantus. Homerus describit Achillem ludentē cythara: & quidem addit argumentum, dicit illum præstantissimum principem cecinisse laudes fortis um uirorum, in quibus cum & uerbis & cantu animus moueretur, multo uehementius uirtus admiratione atque amore incendebatur. Sed ut demum te deducam horum summorum Regum exemplo, uidi & auum tuum Ioachimum primum, & patrem Ioachimum secundum, & Musicen bene intelligere, & mirifice eius studio teneri. Quare hoc tibi meum munusculum aptum fore statuebam, quod quidem etsi eo tibi dedicaui, ut cum in ditione tua natus sim, studium meum erga patriæ Principem declararem, tamen hoc feci libentius, quod cum propter præstantiam ingeniorum summa gloria sit familiæ,

0167564
miliae tuae, sperabam omnibus gratiorum fore
libellum propter tuum nomen. Deinde uideor
mihi aliquo modo etiam de patria benemereri,
cum te ad Musicen adhorter. Hæc enim inuitat
animum ad uirtutem, præsertim si illam Achille
am Musicam amare ceperis, in qua non tantum
soni blandiuntur auribus, sed multo magis lau-
des magnorum Principum, & ostendunt exem-
pla, quæ sequi & effingere te oportet, & accen-
dunt animos ad studium atq; amorem uirtutis.
Audio autem te iam foeliciter uersari in literis,
in quibus tibi res gestæ magnorum uirorum
proponuntur. Quod si hanc Musicam coles,
dignus eris maioribus tuis, Inq; patris cresces
munera magna tui. Quæso igitur, ne hoc me-
um munus asperneris, sed tanquam specimen
meæ erga te accipias, Deinde
oro ut cum leceat honestas
artes tuas, nec quoq; propter hæc
studia commendatum ha-
beas. Bene uale.

CAPVT I.

ST RITE AC
scientia. Bene ca-
m sub certa aliqua
nsura, per suas uo-
as apte proferre.
Δεωρικὴ, Πρακτικὴ,

Theorica est, quæ in ingenij contemplatione ac rei cognitione tantum uersatur, cuius finis est scire. Vnde Theoricus Musicus, qui artem ipsam nouit, uerum hoc ipso contentus, nullum eius specimen agendo exhibet.

Practica, quæ non solum in ingenij penetralibus delitescit, sed in opus ipsum prodit, nullo tamen post actum relicto opere, cuius finis est agere. Vnde Practicus Musicus, qui ultra artis cognitionem cæteros docet, in eaq; se circa alicuius operis effectum exercet.

Poetica, quæ neq; rei cognitione, neq; solo exercitio contenta, sed aliquid post laborem relinquit operis, ueluti cum à quopiam Musica aut Musicum carmen conscribitur, cuius finis est opus consumatum & effectum. Consistit enim in faciendo siue fabricando, hoc est, in labore tali, qui post se etiam, artifice mortuo opus perfectum & absolutum relinquat. Vnde, Poeticus Musicus, qui in negotio aliquid relinquendo uersatur. Et habent hæ duæ posteriores sibi

sibi perpetuo coniunctam superiorem, sed non
è contra.

Practica uero rursus bifariam diuiditur, in
Choralem & Figuralem. Choralis est, quæ uni-
formiter suas notulas profert & mensurat, sine
incremento & decremento prolationis, & uo-
catur alio nomine Gregoriana, Plana, Vetus,
quod à Gregorio, Ambrosio, & ueteribus ut
plurimum excultra sit. Figuralis, quæ mensuram
& notarum quantitatem uariat, pro signorum
ac figurarum inæqualitate, cum incremento &
decremento prolationis. Hæc alio nomine,
Mensuralis, alio Noua appellatur, quod uarias
mensuras ac figuras admittat. Estq; utriusq;
usus, tam in mutis per se instrumentis (ut sic bre-
uiter omnes huius artis species complectar)
quàm in uiua hominis uoce,

CAPVT II. De Scala.

Nitio Scala est tradenda propter cla-
uium ac uocum diuersitatem, quam
qui ignorat, quasi cæcus in ignota re-
gione uersatur, nec certi quicquam de
cuiusq; cantus natura, eiusq; in partibus distan-
tia, Item de Solmisatione, ut uocant, de uo-
cum inutatione & earum progressionem tenet.
Proinde plurimum refert, hanc in primis bene
didicisse. Claues uero numero sunt uiginti, ui-
delicet *Fut*, *Are*, &c. ultra quas si progressum
fuerit

fuerit in cantu mensurali (Choralis enim nunquam expatiatur) sursum uel deorsum uersus sumantur clauēs & uoces inferioris aut superioris octauæ ac classis. Differunt autem clauēs inter se, loco, figura & modo. Aliæ enim infimum, Aliæ medium, Aliæ supremum sortiuntur locum.

Aliæ simplicem capitalium, aliæ minuscularum, aliæ geminatarum literarū formā induunt,

Item aliæ graues, ut Are, $\square$ mi, &c. aliæ finales, affinales, qui diuerso appellantur nomine, ut uideri licet in subscripta tabula.

DIVISIO SCALÆ Musicæ.

Scala diuiditur in literas	Geminatas & excellentes.	ce	la		
		dd	la sol		
		cc	sol fa		
	Minores & acutas.	bb	fa $\square$ mi		
		aa	la mi re		
		g	sol re vt		
		f	fa vt		
		e	la mi		
		d	la sol re		
		c	sol fa vt		
	Maiores & graues uoces.	b	fa $\square$ mi		4 finales G F E D
		a	la mi re		
		G	sol re vt		
		F	fa vt		
		E	la mi		
		D	sol re		
		C	fa vt		
		$\square$	mi		
		A	re		
		F	vt		

Idem plane iudicium est de octauis, quæ similibus constant literis, G enim à g, actaua distat, &c.

Caput

CAPVT TERTIVM.

De clauibus signandis in utroq; cantu.

Icet clauēs numero uiginti sint secun-
dum Guidonem, aut duæ & uiginti se-
cundum Franchinum, earumq; usus,
quantum ad formandas, & referandas
uoces attinet, in omnibus cantilenæ partibus
necessarius: tamen in principio cantus ad eius
notionem & refectionem, non pluribus quinque
utimur, scilicet, r, f, c, g, & dd. Deforme enim
esset, nedum odiosum, singulas ordine locare,
non secus ac si Grammatici omnes dictionum
syllabas tonis insignirent, sed ut illi ex uno ali-
quo posito accentu, reliquarum syllabarum iu-
diciū faciunt, ita & nos ex scripta aliqua clauē
nō scriptas cōmode iudicamus, Et has signatas,
aut signandas appellamus, quod nō cātus omnis
prænotetur. Est enim clauis nihil aliud quā
simplex aut duplex literarum nota, ob cantus
& uocum refectionem, cantui præfixa. Minus
uero signandas siue præcipuas b rotundum, &
q quadratum dicimus, quod earum usus non
tam creber & necessarius sit. Utimur enim illis
in cantu, tantū inas & fictas uoces
obiter illapsas, siquidem b Fa-
mollem, q uocem in duram in suis locis, con-
tra clauis inibi detentæ, & cantus naturam re-
præsentat. Quas nisi diligenter, & cum iudi-
cio cantus & cantilenarum conditor discreue-
rit, rei haud dubiæ dissonantiam ac confusio-

0167564
nem pariet. Obseruabis tamen b rotundum
sub clauē c, signata & eius octauis, cantus natu-
ram & differentiam ponere, ut infra de Scalis
ac cantuum generibus ostendemus.

CLAVES SIGNAN- dæ utriusq; cantus.

Hæ distant positu per quintam tollitur F, r.

Ad has igitur signandas clauēs, pueri animum
tanquam ad scopum intendant, discantq; pro-
inde eas, quæ signatæ non sunt, harum interual-
lo, certa coniectura deprehendere.

CAPVT

CAPVT III.

DE Vocibus.

Vum omnis Musicae ratio circa uocalem numerum uersetur, consentaneum fuerit paucula quædam de uocibus dicere. Est autem Vox notularum nomenclatura, quarum tantum sex sunt, scilicet.

Superiores	{ la sol fa	} Suntq; in triplici differentia.
Inferiores	{ mi re ut	

Nam Vt & Fa dicuntur b molles, à molli sono. Re & Sol naturales, à temperato sono duri & mollis. Mi & La h durales, à duro sono.

Hæ sufficiunt ad quemcunq; cantum solmisandum & modulandum. Porro initium cuiusq; clauis litera est, syllabæ autem eam subsequentes uoces sunt. Exempli gratia. G litera est & clauis, uoces repræsentans, Sol, Re, Vt.

At non negligendum arbitror, quamlibet clauem trium uocum in solmisatione, cuiuslibet cantus, semper illarum unam excludere, Vt in cantu b mollari G, excludit Vt, in h durali retinet, & excludit Re, Sic a lamire Re, c solfaut Fa, d e la sol re Sol, in b mollari reñciunt, in h durali uero seruant, & reñciunt, Mi, Sol, La, &c. Idem accidit in octauis.

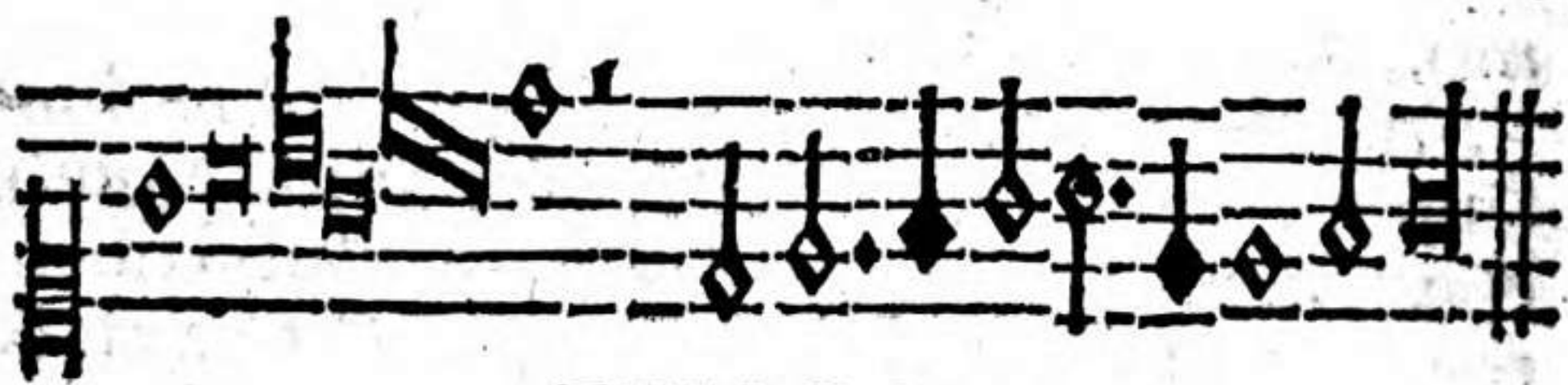
SEQVVN.

SEQV VNT VR

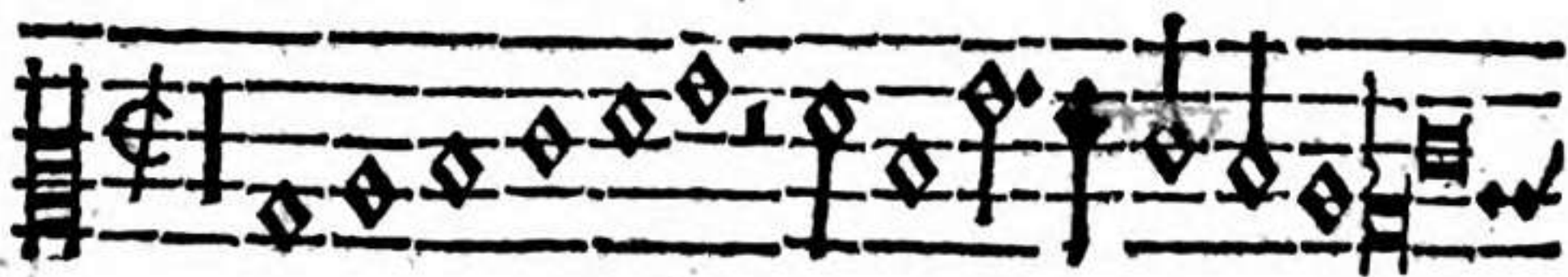
uocum exercitia.

Canon in unisono. Tenor post unum tempus. Discantus post duo. Altus post tria. Secundus Discantus, post quatuor tempora.

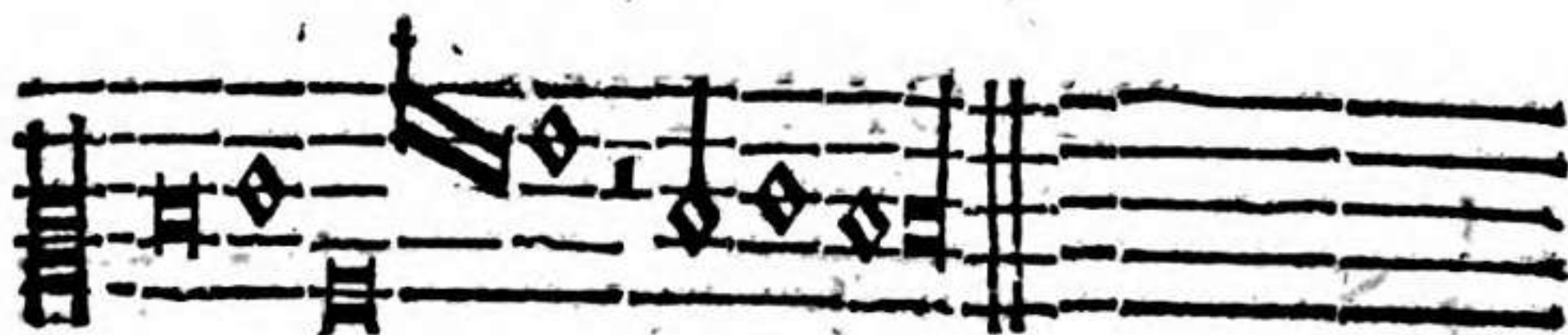
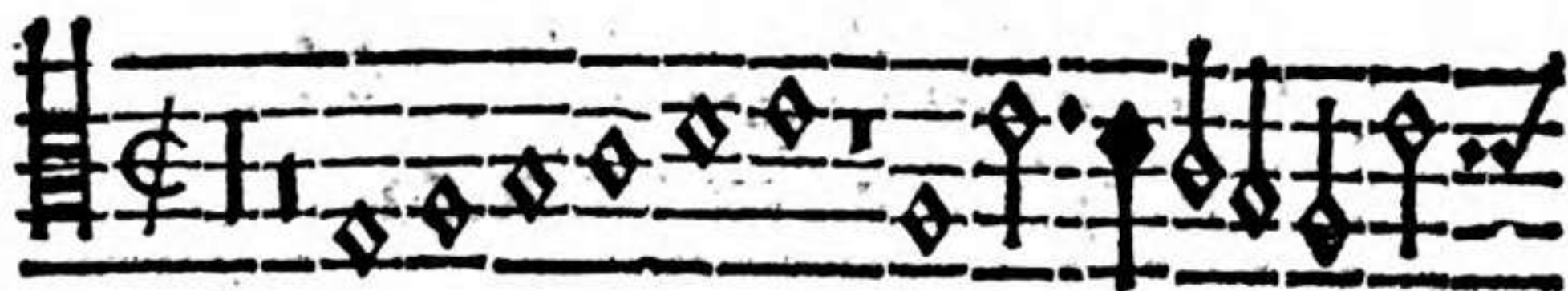
Aliud in Mensurali.
DISCANTVS.

TENOR.

ALTVS.

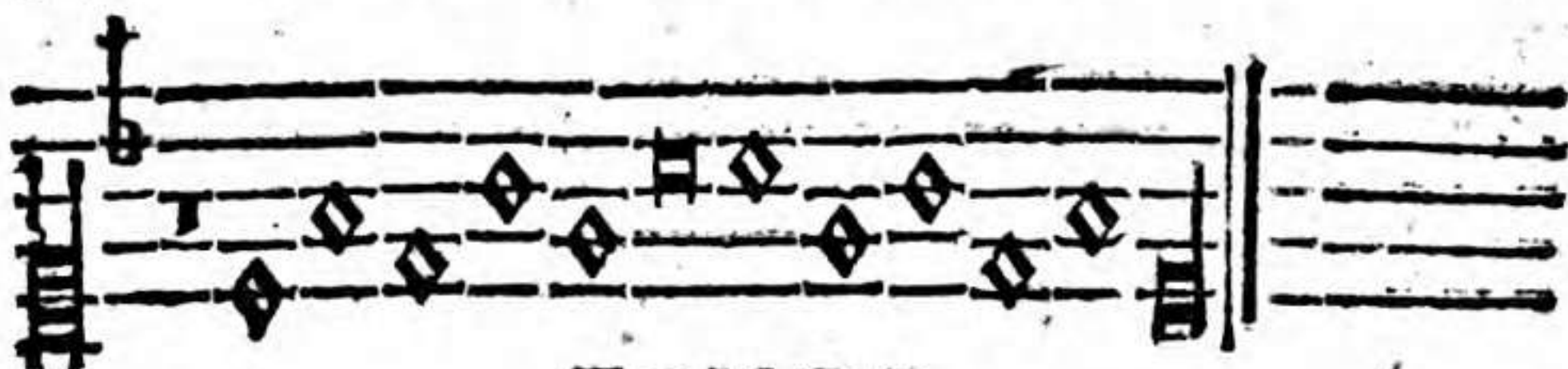

BASSVS.

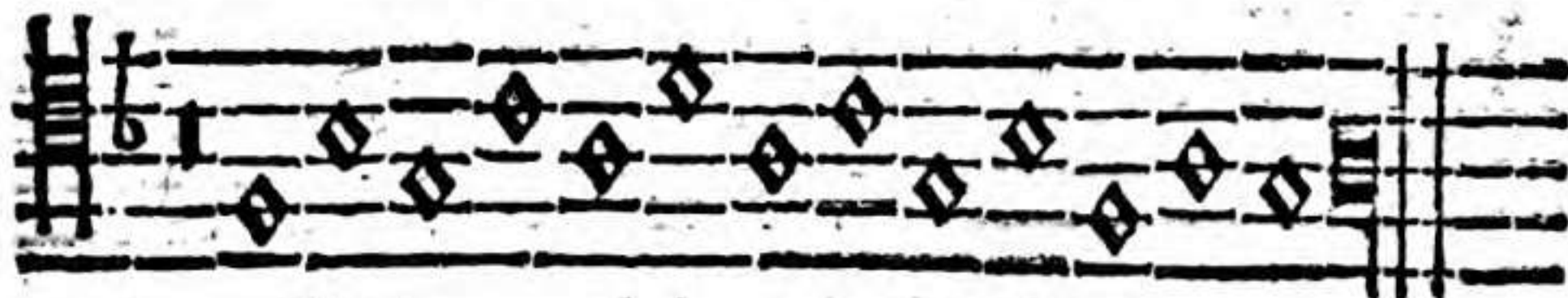

Sequitur aliud paradigma
continens exercitium &
discrimen sex uocum
Musicalium.

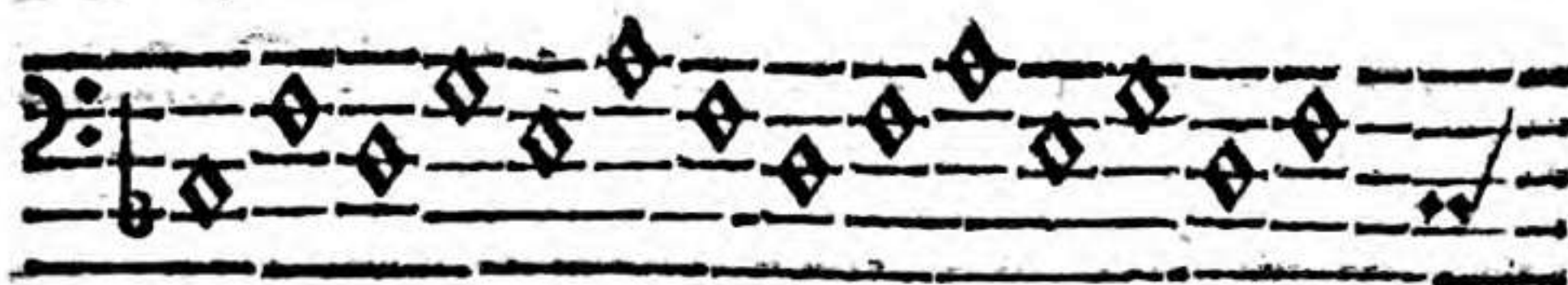
DISCANTVS.

TENOR.

BASSVS.

CAPVT V.

De Mutatione.

Mutatio, est uocis in uocem consona uariatio. Velut cum in D, Sol, aut La in Re, apte mutantur. Fit enim propter uocum inopiam, notularumq; pluralitatem. In cantu quidem durali ascendendo in D, & a. Descendendo uero in E, a, & suis octauis. In cantu uero bmollari, ascendendo fit in D, G, descendendo autem in D, a, & suis octauis.

REGVLA PRIMA:

Omnis mutatio ascendendo fit proprie per uocem Re, descendendo per La. Improperie per uiciniores, & hoc proprijs deficientibus. Obseruandæ autem sunt clauæ & loca, in quibus mutationes contingunt.

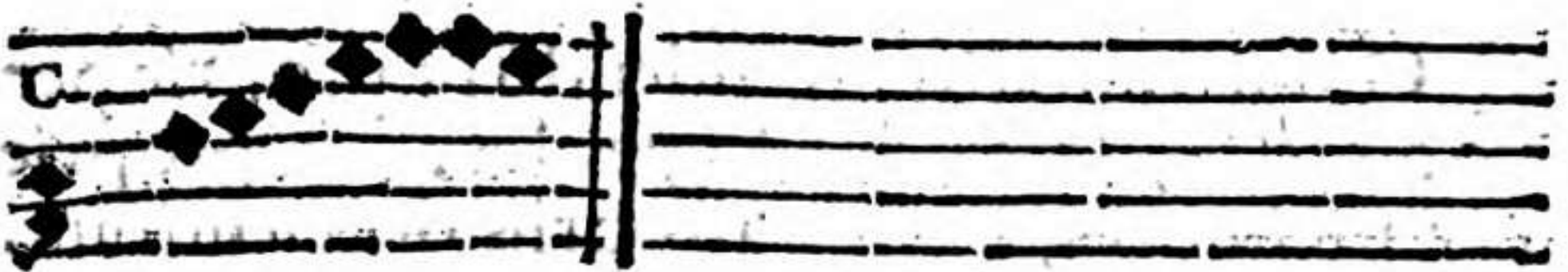
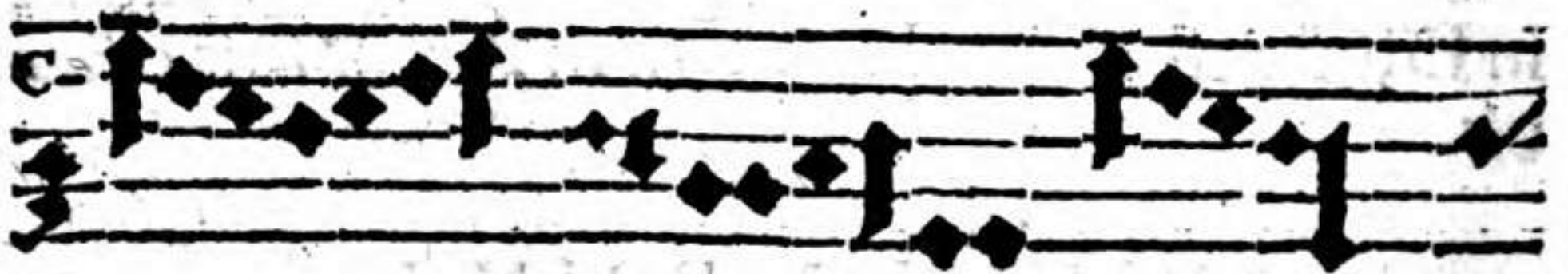
SECVNDA REGVLA.

Si uocem La, notula quæpiam exceßerit, uno tantum interuallo, ea canatur per Fa, sine mutatione, maxime in cantu, primi & secundi tonorum.

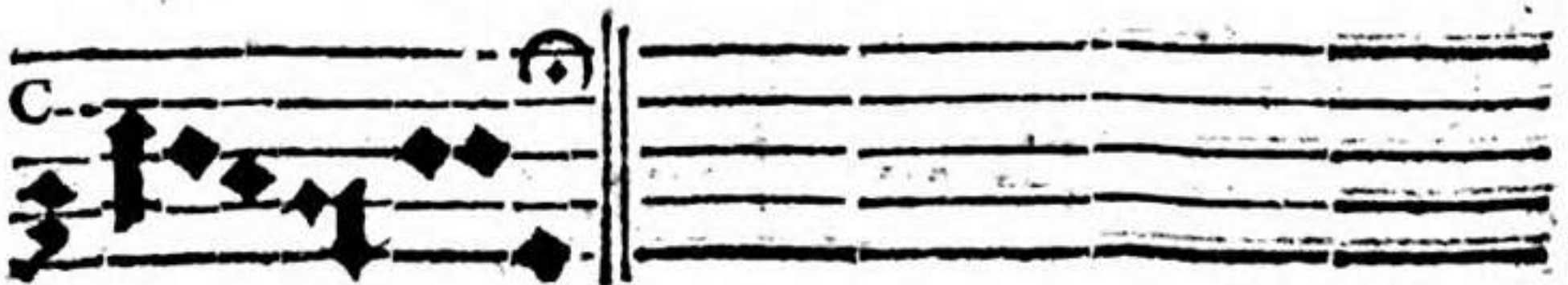
Exemplum.

DISCANTVS.

TENOR.

BASSVS.

CAPVT VI.
De scalis ac cantuum generibus.

SCALA EDVRALIS.

Ex hac scalarum & uocum disputatione
particioneq; liquet cantum non uniformem,
sed triformem esse. Nam ut illæ natura ac situ
variant, sic & cantus. Alius enim

I. NATURALIS dicitur, cuius exor-
dium ex clauē c, per uocem Vt, dicitur, Fa me-
dium in F, La finale in a habens,

II. BMOLLARIS, cuius initiale Vt in
F, Fa medium in b, La finale in d existit, Cogno-
sciturq; per clauem minus præcipuam b, mox
in principio sub clauē c, & suis octauis.

b a

hduralis

III. **h d v r a l i s**, cuius **Vt** in **G**, **Fa** in **C**,
La in **E**, existit: cuius cognitio est absentia **B**, sub
clauē **C**, & suis octauis. Vnde uetus uersiculus:
In C natural. F b mol, G q h dural.

Sed illud ne utiquam prætereundum duxi,
creberrime inueniri cantum, qui geminam ho-
rum differentiam & ambitum iubeat, Diciturq;
mixtus cantus, quod naturalis, uel cum **b mol**.
lari coeat, nonnunquam (ut quibusdam placet)
promiscue cum utroq; id quod mihi non ad-
modum probatur, nec satis commode fieri pos-
se arbitror. Non quod ignorem, sæpius **b molle**
& **h durum** in progressu alicuius cantilenæ, con-
tra Scalæ, sub qua cantus procedit, naturam
reperiri, ac peregrinam uocem adferre, tamen
istiusmodi uox, non statim (ut illis placet) no-
uam Scalam efficit. Haud secus ac una hyrundo
æstatem, unaq; syllaba aut dictio orationem,
Sed talem, compluresq; similes, admittere, alias
concordantiarum necessitas, cogit, alias cantus
suauitas ac maiestas requirit, ut est uidere in
nonnullis Responsorijs & Antiphonis.

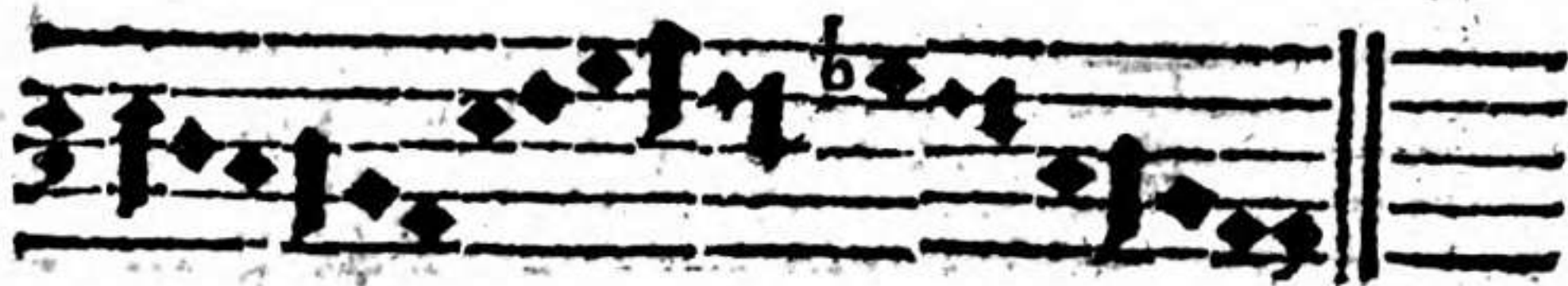
Exempla cognitoria cantuum. Naturalis.

bmollaris:

hduralis.

Naturalis cum hdurali.

Naturalis cum bmollari.

b 3

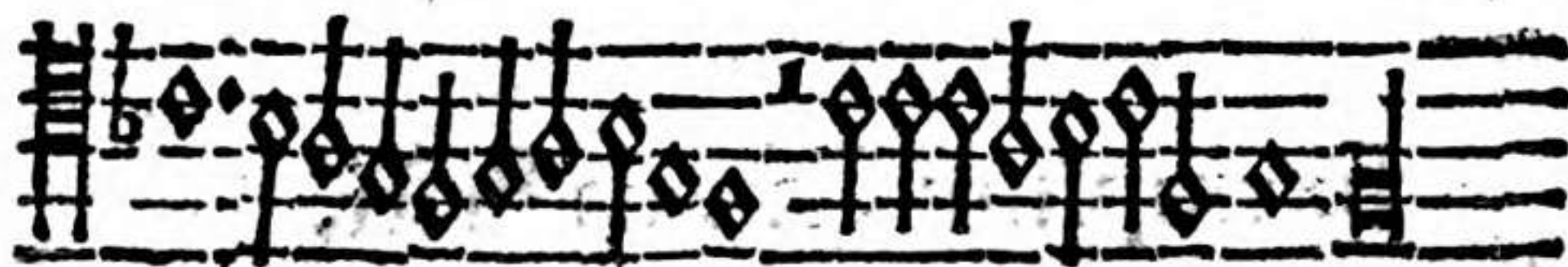
Exemplum de Adurali.
DISCANTVS.

Exemplum de bmollari:

ob contr. DISCANTVS.

TENOR bmollaris:

BASSVS.

I

De Cantu Ficto,

Supereſt cantus Fictus, ſeu ficta Muſica, de qua ut potero breuiſſime dicam. Nihil enim attinet, multis ac magnis uti ambagibus, in re non admodum obſcura, cuiusq; non fit permagnus uſus. Eſt igitur Muſica Ficta, cantus contra Scalæ ſitum æditus, hoc eſt talis, in quo uoces debitos ſuos locos non ſortiuntur, ueluti cum Vt, in F, Re, in F, Mi, in G, &c. aut ſecus canitur. Fingit enim hæc in quacunq; claue quamecunq; uult peregrinam uocem, contra clauis naturam & proprietatem. Cuius mutatio & euitatio, in pleriq; cantilenis eſt tranſpoſitio, In quibuſdam ſine discrepantia omnino mutari nequit. Exempla ſunt ubiq; obuia, quare tantum hic exemplum unius uocis, pro eius declaratione ac immutatione ponam.

Exemplum Cantus Ficti.

CAPVT VII.

De Solmifatione.

Sexto ac ſs, quos Pares ac Plagales uocant, progrediuntur, illi contra ſubmiſſius. Deinde uideendum erit, regularis ne an irregularis exiſtat, hoc eſt, tranſpoſitus ne ſit an non. Tranſpoſitio enim plerumq; & Scalam tranſponit. Poſtremo haud negligendum, peregrinas uoces (ſi quæ inter ſolmiſandum inciderint) & reliquas ſubſequentes concomitari, donec commode in proprias mutantur uel mutari queant, aut alia clauis locetur.

Exempla Toni ſeu Cantus Tranſpoſiti.

b s

Vbi

CAPVT VIII.

De Clauium Transpositione.

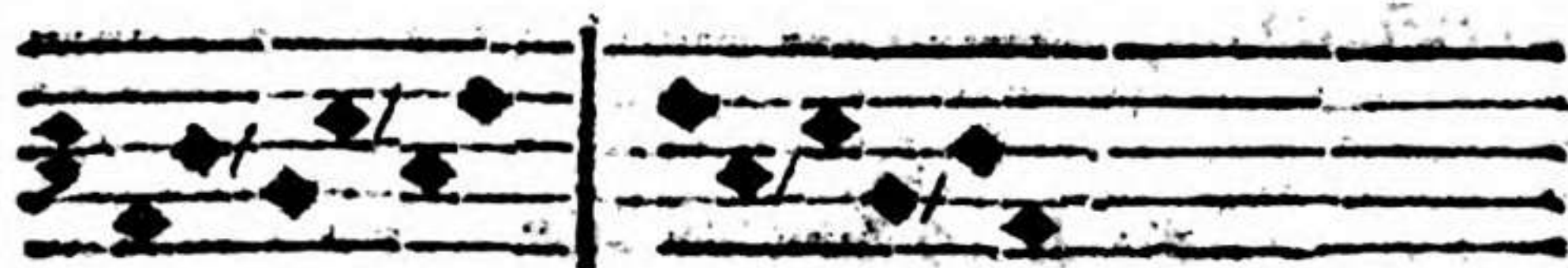
Transpositio, est positæ clauis à loco inferiore, ad superiorem, uel à superiore ad inferiorem traductio, quæ fit ob nimium cantus ascensum uel descensum, linearumq; defectum. Cuius talis datur

REGVLA.

Quantum clauis ascendit uel descendit à suo loco, tantum & nota, licet hæc cantu tantum ascendat, quantū illa situ descendat, & econtra.

Exemplum de Transpositione.

Wir glauben all an einen Got, schepff. &c.

0167364

Hemitonus Diapente, est uocum di-
stantia per sextam imperfectam.

triplicē Tonorum esse cognitionem.

Regula principij, mediij, finis, Tonus esto

Cognitiones Tonorum.

Principio ad quintam scandens, fertur Tonus (impar:

Tertiam & ad Quartam descendere par solet oīs.

Impar ad octavam medio, secus ille refertur.

Par licet & uocum reditu cognoscitur illic.

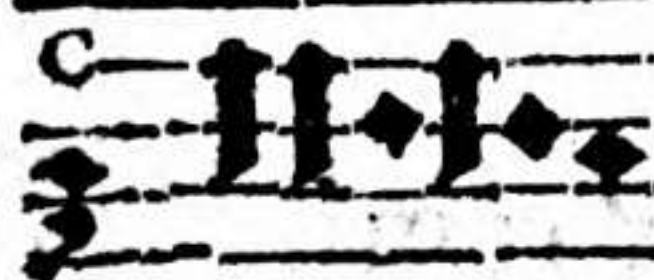
Impar, parq̄erit in D, E, F, G, rite quiescens.

Primus cum socio in D, E, finit, tertius & quart:

Quintus cū sexto sequitur, sic ordine sept, oct.

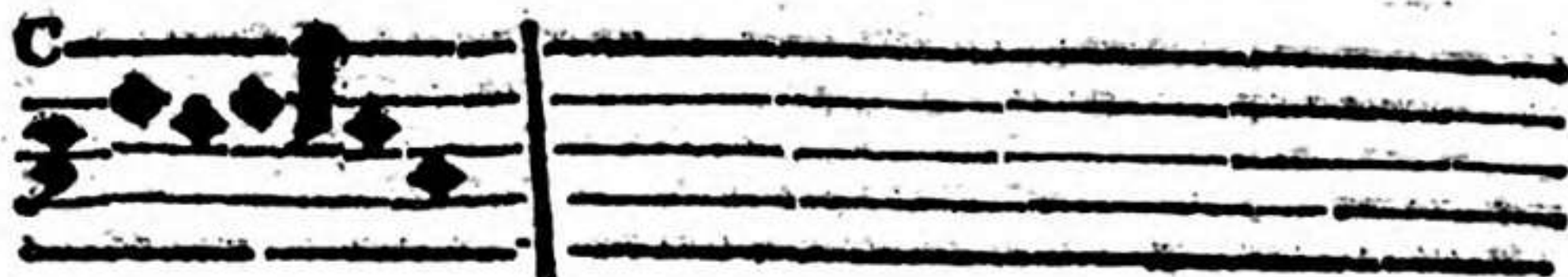
Sequuntur modi & regularum exempla.

Ambitus & Tonorum repercussiones:
Toni primi.

EVOVAE.

Ambitus quarti Toni.

EVO.

EVO.

c

Ambitus

Ambitus septimi Toni.

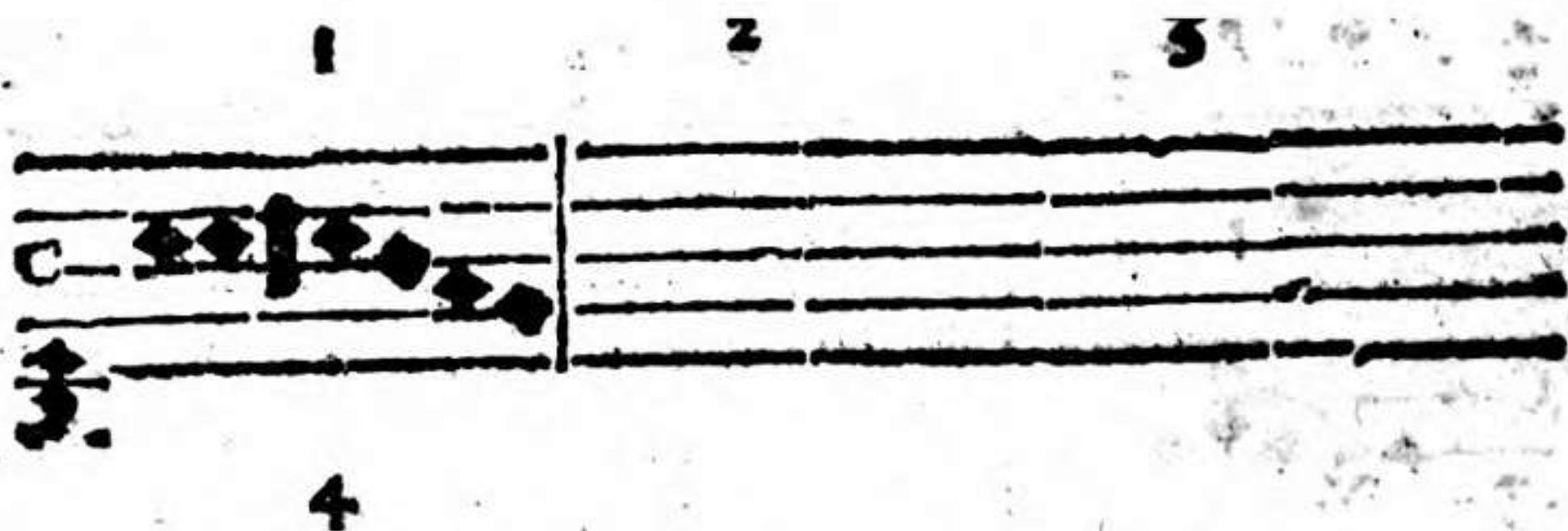

Secundus Tonus caret differentijs.

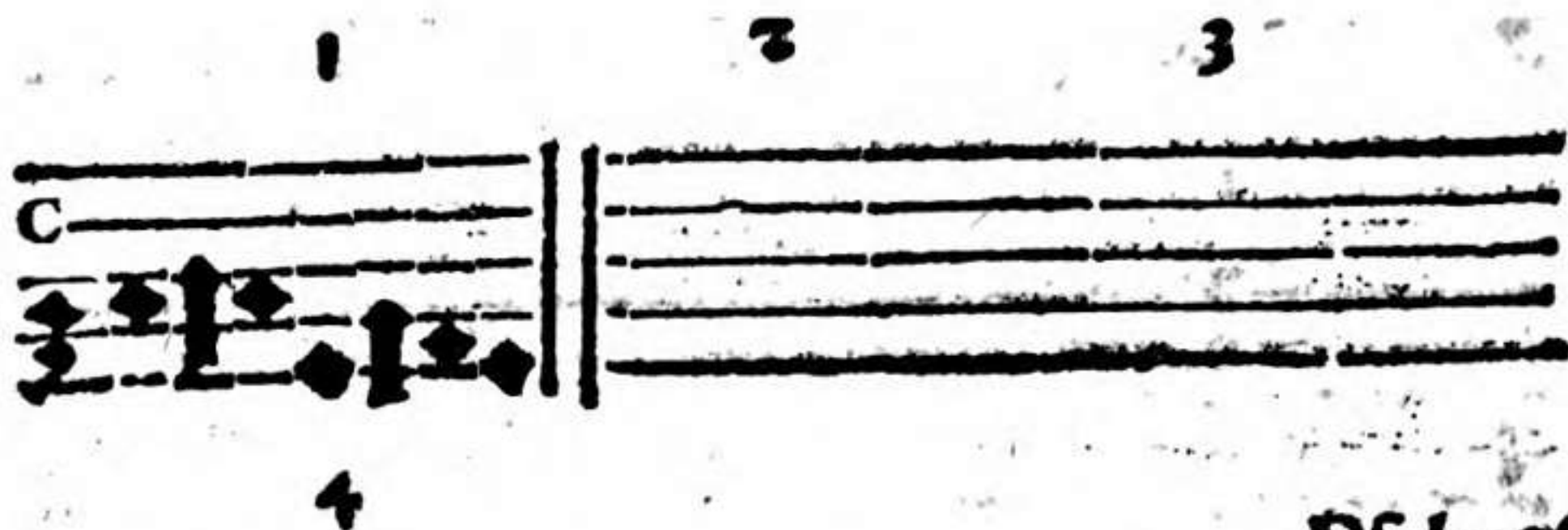
0167564

Sexti.

Differentiæ septimi.

Differentiæ Octavi.

Psalmos

**Pſalmorum intonationes, ſeu
percantandi moduli.
Primus Tonus.**

DISCANTVS.

Quartus Tonus.
DISCANTVS.

TENOR.

ALTVS.

BASSVS.

Quintus Tonus.
DISCANTVS.

TENOR.

ALTUS.

DAVID.

Beati oēs q̄ timent Dñm, qui ambulāt in uñs eius.
Sextus

Sextus Tonus.

DISCANTVS.

Lauda Hieruf. Dñm, lauda Deū tuū Sion.

TENOR.

Lauda Hieruf. Dñm, lauda Deū tuū Sion.

ALTVS.

Lauda Hieruf. Dñm, Lauda Deū tuū Sion.

BASSVS.

Septimus Tonus.
DISCANTVS.

TENOR

ALTUS.

DEMVSIA

Tres posteriores species una cum suis Pausis, magis Musicis instrumentis, propter nimiam celeritatem, quàm humanæ uoci competunt. Sunt autem à neotericis superioribus illis (quibus ueteres contenti fuisse leguntur (tanquam supplementum adiectæ, non quòd non plures & subtiliores excogitari queant, sed elegantioris ac suauioris melodix gratia.

Caput

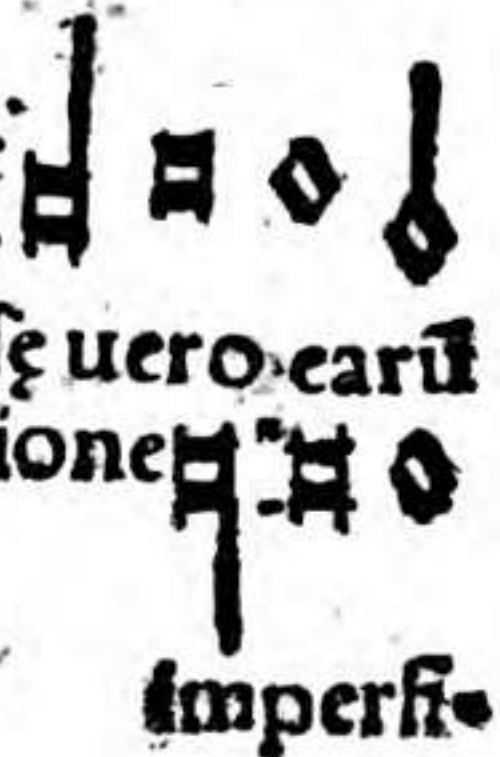
CAPVT II.

De Pausis.

Pausa, est tractus per líneas & spacia ductus, silentium denotans. Vel est figura artificiosam à cantu desistentiam monstrans, quæ cātoribus innuit, à cantu aliquantisper abstinendum esse. Instituerunt autem pausas Musici, & ad uocis refectionem & ad cantus suauitatem, quæ tum in Fugis ac perfectis speciebus se mutuo insequētibz, tum in concordantijs simul cadentibus, simulq; per sientia redintegrantibus, aut secus gradientibus consistit. Item ad euitandum prohibita interualla, concurrentesq; species perfectas, de quibus in tertia parte dicemus. Sunt igitur Pausæ, dictis notulis correspondentes, septem, dempta maxima, quæ similem non habet, nisi quis ei generalem pausam, attribuere uelit.

Obserua tamen, quod non ubiq; hoc accidat, nam in alteratione notæ quedam alterantur, scilicet, propter ternarij numeri cōstitutionem. Pausæ uero earū nō alterantur, & ecōtra, in imperfectione

¶

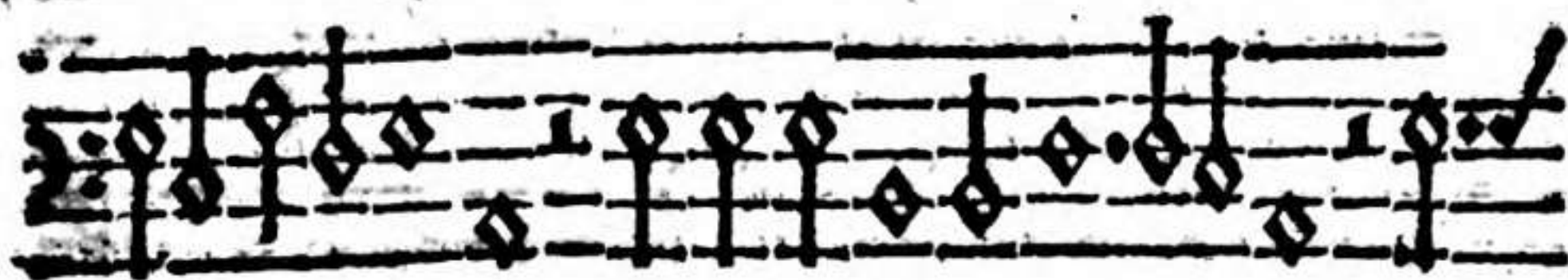
¶

**Sequitur exercitium sexuorum
Musicalium.**

Fuga.

**Tenor ex Basso in Epidiapente post
unum Tempus.**

BASSVS.

Alia uocum exercitatio.

d

FVGA.

TENOR.

CAPVT III.

Alto of the **TENOR** *Alto of the Tenor*

7 6. 7. 8. *7 6. 7. 8.*

CAPVT QVAR- tum.

De tribus gradibus Musicalibus.

T Res sunt gradus Musicales, scilicet, Mo-
dus, Tempus, & Prolatio. Modus est
debita mensura Longarum & Maxi-
marū, Est enim in notulis (quemadmo-
dum & in cæteris rebus) secundum temporis
mensuram & numerum Notularum semper ob-
seruandus modus, quem à moderata modulatio-
ne dictum putant. Hic in ordine Graduum re-
cte primum sortitur locum, quòd in primas ac
præcipuas Notulas, ut pote Maximas & Lon-
gas, uim suam exerceat. Tempus, proximum,
quod in proximas breues agat, Prolatio uero
postremum, quòd posteriores Semibreues & Mi-
nimas consideret. Tot enim antiquitas Notulas
habebat, quibus sigillatim hos gradus tribue-
bat, ut singuli in singulas, tanquam sibi propri-
as, non promiscue in omnibus agerent. Et est
duplex Modus.

Modus

De tempore.

**Tempus
est duplex**

De prolatione.

Prolatio est recta dispositio Semibreuium.
Et est duplex.

Prolatio

DE SIGNIS extrinsecis.

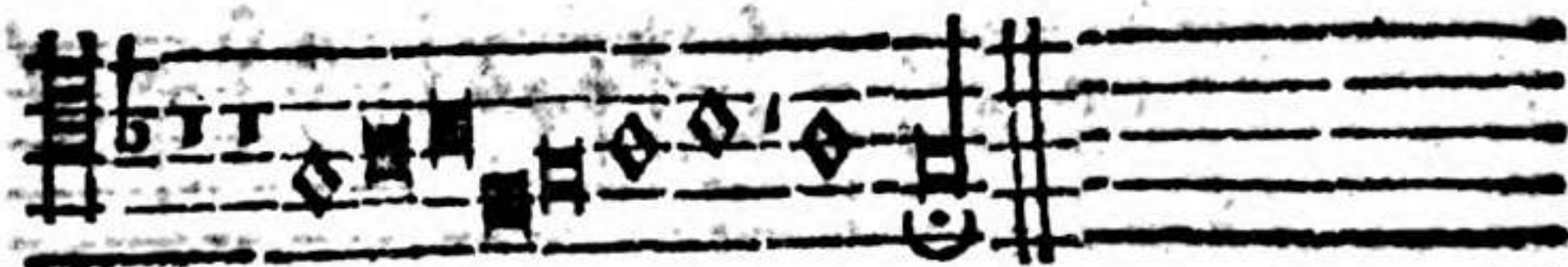
Signa dictorum Graduum extrinseca
precedentibus obiter intertexuimus, frustra enim
Modus, Tempus & Prolatio, absque signis agnos-
cerentur. Dicti quoque Gradus cognoscuntur
per quædam signa extrinseca, ut pote per No-
nem repletionem, uel per pausarum dispositio-
nem. Duæ enim aut tres Longæ, ordine de-
nigratæ, Modi sunt indicium, Breues, aut duæ
Semibreues pausæ commixtæ, Temporis, Tres
uero aut plures Semibreues, uel duo coniuncta
suspira

87564
suspīria (ut uocant) prolationis indicium sunt
ut cum sic pinguntur.

Modi Minoris.

Temporis perfecti.

Profatio maior.

1087504

Bassus in tempore perfecto.

Aliud exemplum de tribus Gradibus.

Prolatio.

DISCANTVS.

1944

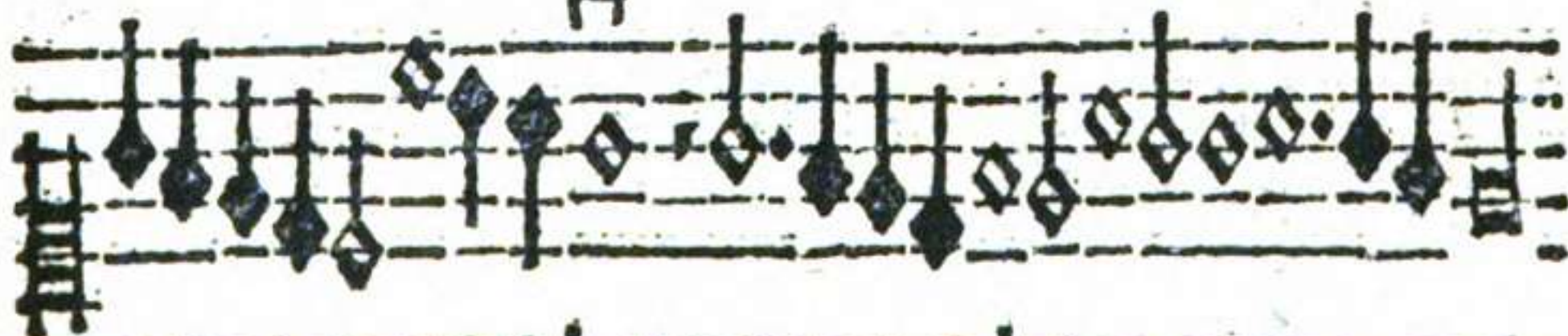
1944

Non incommode coniungitur Prolatio
oni Augmentatio, siquidem communi
bus ac nōdem utuntur Signis & No-
tis, tametsi id liberius fit in illa, quā
in hac. In hac quidem, circa unam tantum can-
tilenæ partem, in illa circa omnes, ualeatq; istic
perfecta aut tres tactum proportionatū.
Hic uero quilibet integro mensuratur tactu
 perfecta tribus Vnde liquet, nihil aliud
esse augmentationem quam notularum multi-
plicationē. Et innuitur extrinsecus his signis
Intrinsecus uero, uel notularum paucitate,
in una aliqua cātilenæ parte, uel Canonis ascri-
ptione, ut Breuis sit Maxima, Semibreuis Lon-
ga &c. uel crescit in duplo, triplo &c. Exemplū.

Tenor
Augmē-
tationis

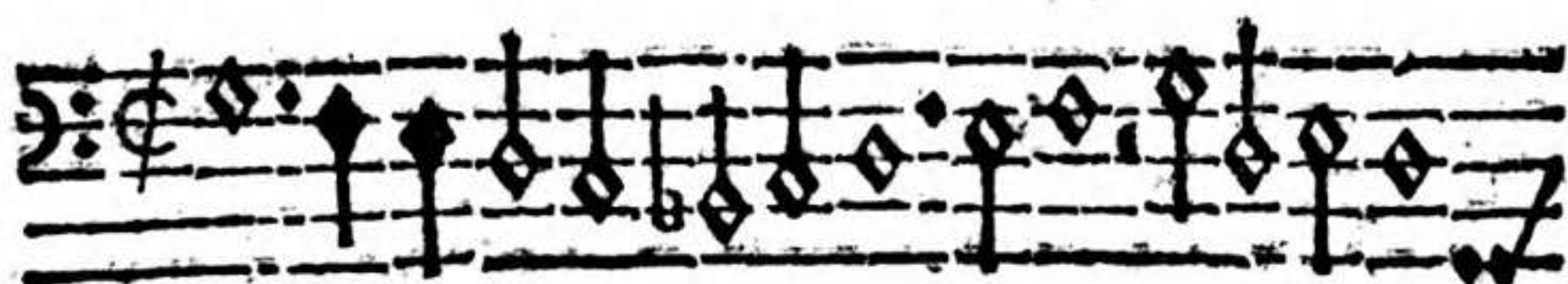
Bassus.

CAPVT VI.

TENOR.

BASSVS.

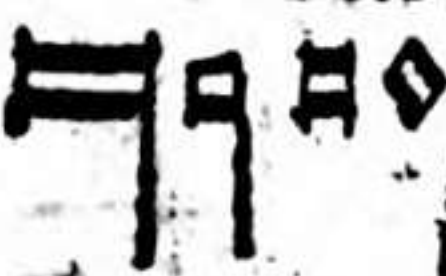
• 2

Tabula

TABVLA.
Diminutiutorum signorum.

let. Fit autem, uel per pausam, uel Notam, uel colorem. Per Pausam & notam, quando ante uel post perfectam Notam, pausa uel Nota specie & ualore (Similis enim non imperfitur similem) ur. Sin uero duæ pausæ postpositæ tuerint, aut ligatura Semibreuium inter duas Maiores, nulla neq; à tergo, neq; à fronte fit imperfectio. Per colorem imperfici- tur, quando duæ siue tres notæ ordine deni- grantur, aufert enim color in signis perfectis plerunq; tertiam partem, aliquando nihil, al- terationem inter duas perfectas tantum pertur- bans, Secus uero in imperfectis, Nisi Hemiolam repræsentet.

Præterea meminerit hic Lector, quod supra monuimus, Notas imperfici, non pausas, ob- seruetq; minores imperficientes plerunq; tan- tum auferre proximis suis maioribus, quantum ipsæ ualeant. Huius speciei signa, ut Franchinus tradit, sunt tria, Numeralis scilicet imperfectio, Punctualis distinctio, & Notarum denigratio.

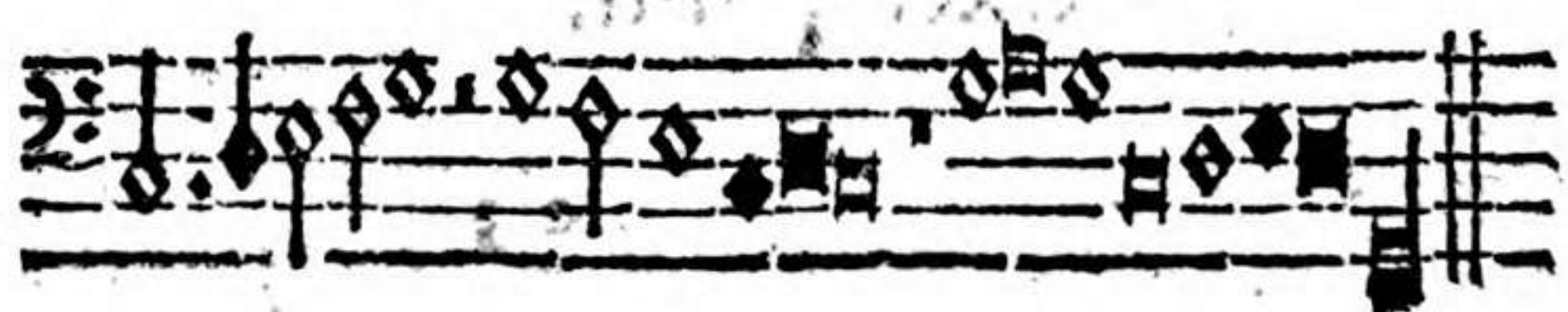
Notæ imperfectibiles sunt quatuor, scilicet . Maxima imperficitur à longa in si- gno O3. Longa, à breui in signo O2. Item Breuis imperficitur à Semibreui in signo O. & Semibreuis à Minima in

Exemplum.

DISCANTVS.

TENOR.

D A C C Y F C

CAPVT VIII.

De Alteratione.

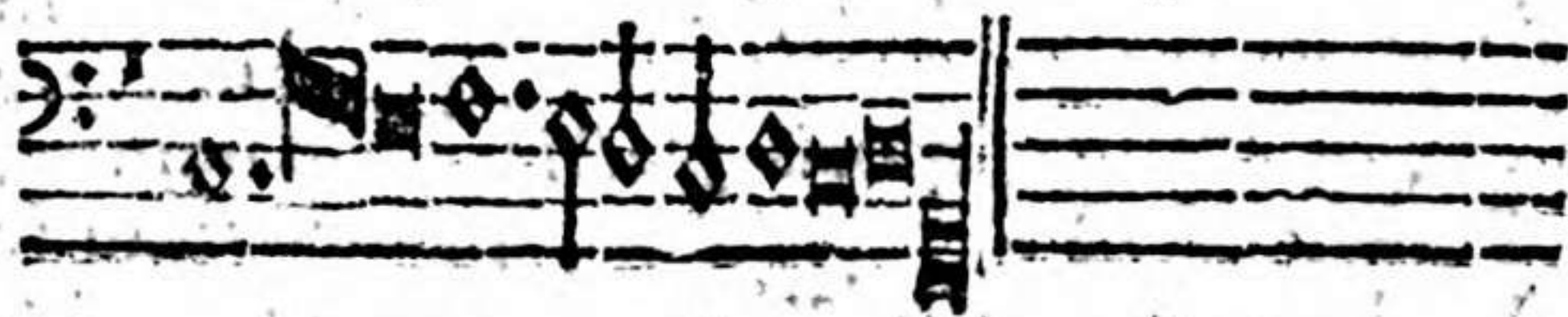
Idem seruato, si inter duas Perfectas figuras, Pausa cum sua Notula locetur, ita tamen, ut si tu prior sit Pausa, posterior nota. Nam ut dictum est, non Pausa, sed nota alteratur.

Exemplum.

TENOR.

BASSVS.

CAPVT IX.

De quadruplici punctorum
genere.

hūl afferens, nec aufferens, H O B.

II. Additionis, qui Notæ in dextra parte con-
iunctus, ei dimidium ualoris adfert, idem & Au-
gmētationis dicitur, q Notā sic augeat. H O I O I

III. Diuisionis, quæ inter duas Notas in signo
perfecto locatus, eas ne cōnumerētur se iungit
nihil uel addens uel adimens Notulis. H O I O H

IIII. Alterationis, qui in capite siue uertice
Notæ constitutus, eandem bis cantandam esse
ob ternarij numeri repræ-
sentationem in
signo perfecto admonet
Exempla supra
habentur de tribus gradibus.

CAPVT X.

De Tactu,

poris ratione.

II. Generalis seu uulgaris, quem alijs Minorem
uocant, est cum Semibreuis, aut duæ minimæ
sub tactum cadunt integrum.

III. Specialis (quem proportionarum, nescio
qua de causa uocant) est, cum alia nota à Semi-
breui ad tactum profertur, ueluti cum Breuis in
signo

figno Semiditatis, aut Minima in Augmentatio
nis, aut brevis, seu tres Semibreues, in figno Tri
plæ proportionis, tactu comprêduntur uno.

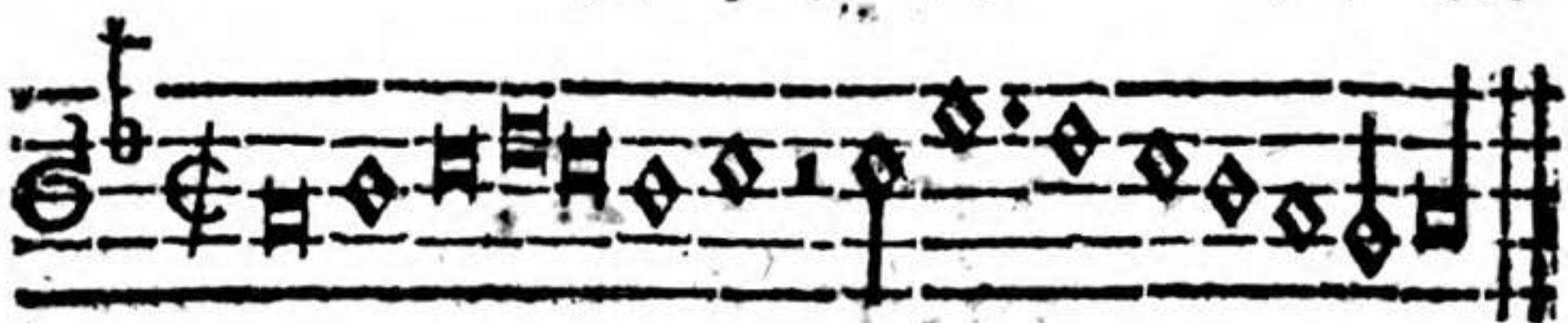
CAPVT XI.

De Syncopatione.

Syncopatio, est apta minoris Notæ ul
tra maiores deductio, ex altera parte
dissona, elegans quidem in fine cantus,
& formalibus clausulis. Exêpli gratia.

DISCANTVS.

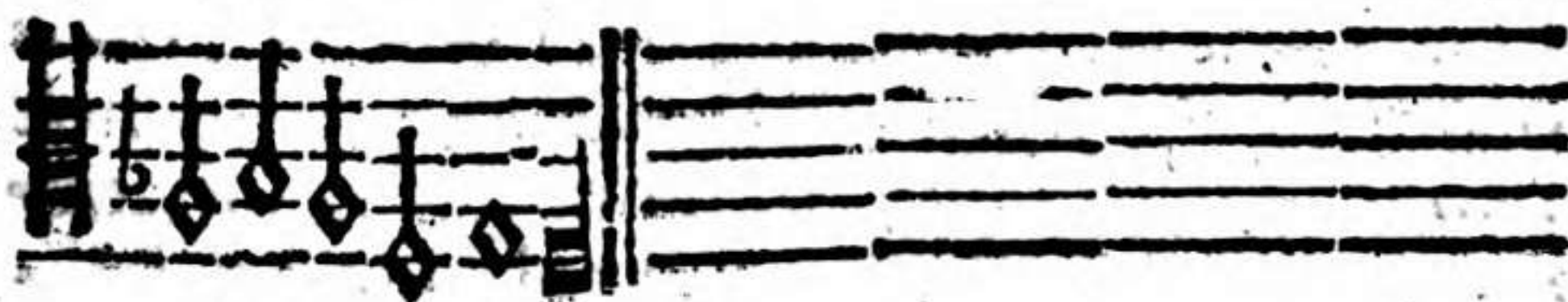
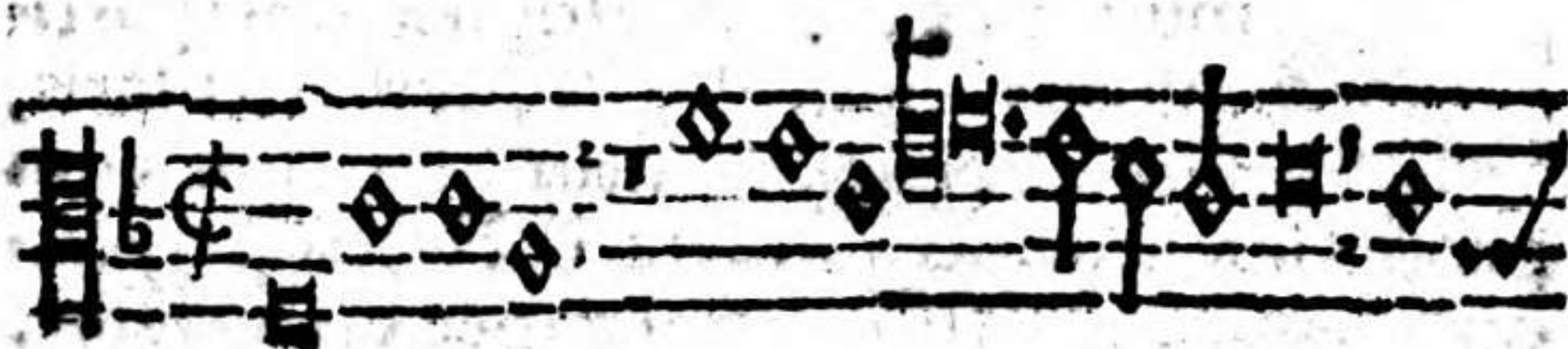
TENOR.

BASSVS.

CAP.VT XII.

Exemplum.

TENOR.

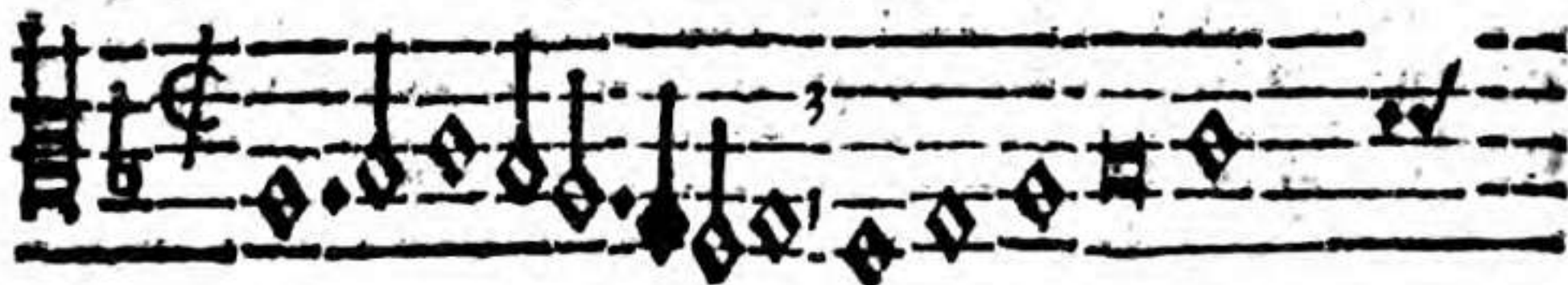
BASSVS.

Tripla, est quando maior numerus minorem ter complectitur, Musice, quando maior Notularum numerus minorem ter comprehensdens, ipsi coæquatur, ueluti cum tres Notæ contra unam ipsis similem locantur, Nihilo enim plus

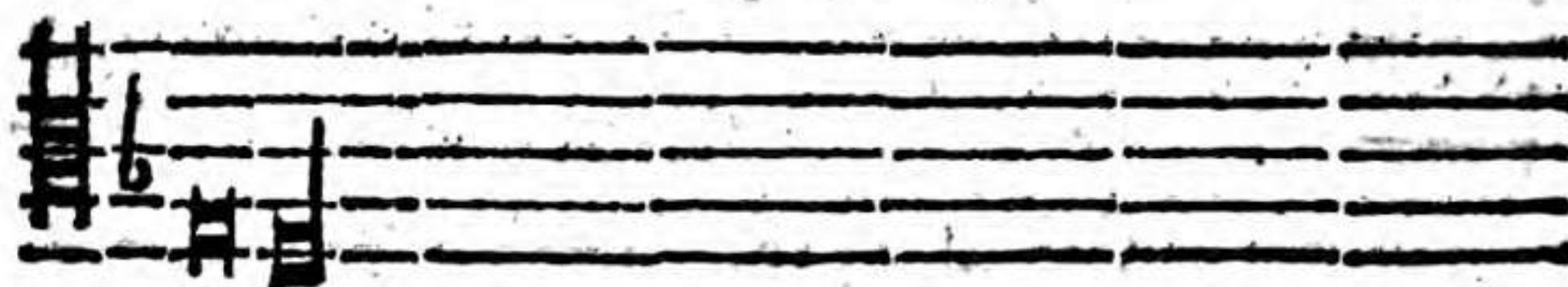
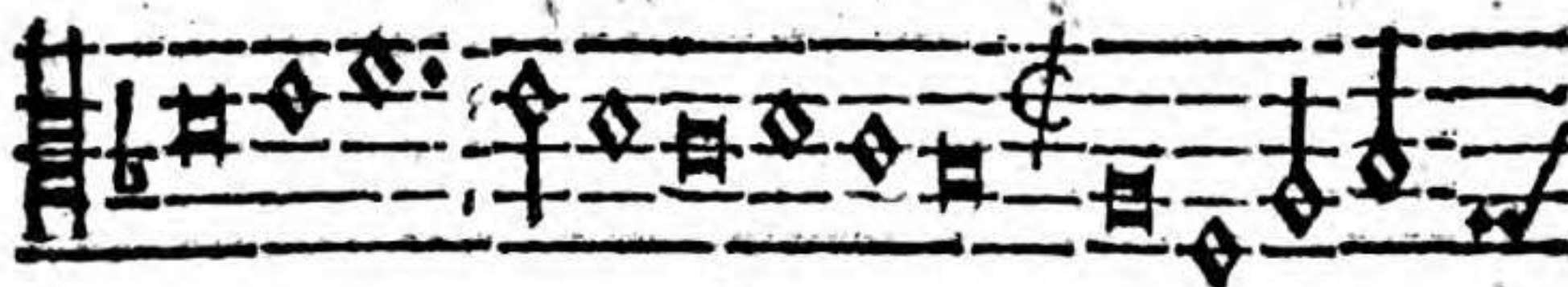
plus valent tales tres in Proportione, quā alias
una extra proportionem, Tactum scilicet. Si
gna sunt C3. Huius contraria est Subtripla 3 6

12.

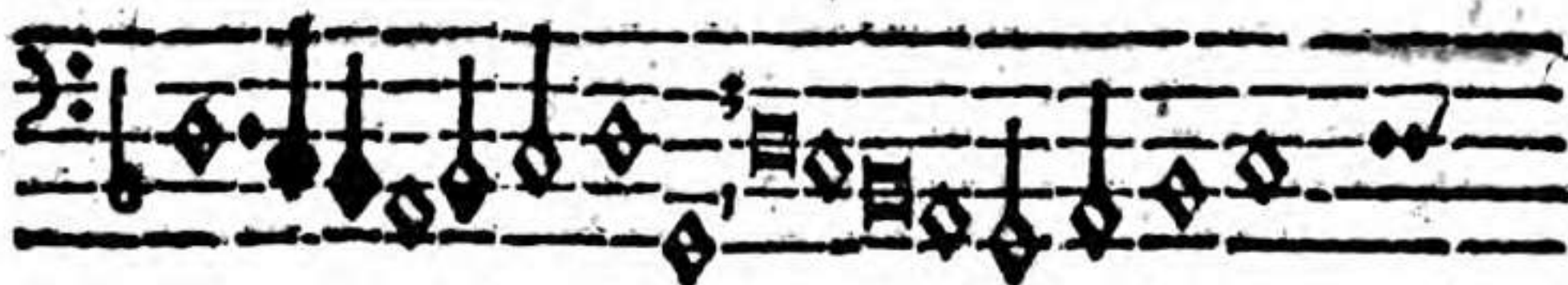
TENOR.

Tripla.

BASSVS.

0167564

Quadrupla proportio est quando numerus maior, minorem quater comprehendit, Harmonice, quando quatuor Notæ contra unam constituuntur. Eius signa sunt 4 8 1 2

1 2 3

Subquadrupla, cum minor numerus maiori comparatus præcise quater in eo continetur in uersis signis 1.

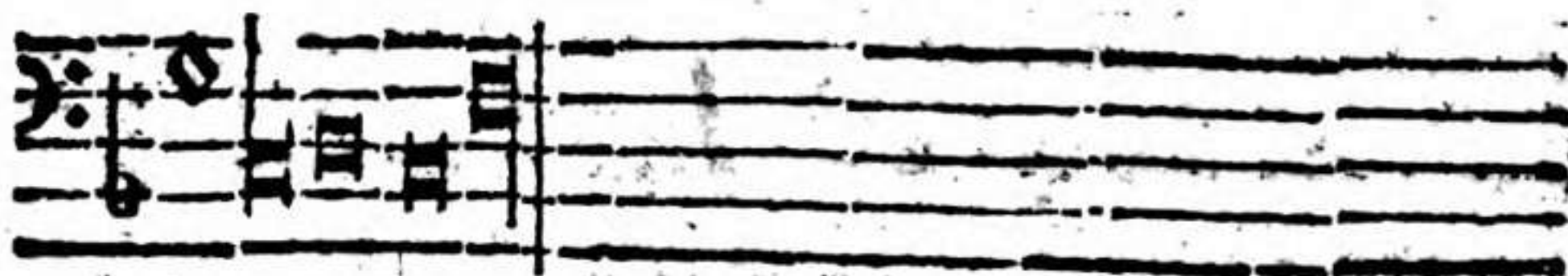
4.

Exemplum.

TENOR.

Quadrupla.

BASSVS

Proportionēs minoris inæqualitatis.

Sesquialtera est, quando maior numerus ad minorem relatus, ipsum minoris totum semel includit cum parte eius media. Harmonice, quando tres notæ contra duas consimiles locantur. Signa $\frac{3}{2}$ Nonnunquam etiam intrinsecus per notularum repletionem in una aliqua cantilenæ parte, circa numerorum ac characterum appositionem, nonnunquam subscriptione innuitur. Sin uero id accidat in omnibus cantilenæ partibus, in uno eodemq; tempore, referunt proportionem Triplam, aut si maius Hemiolam. Subsesquialtera fit inuerso modo.

Tenor

TENOR.

Sesquitercia.

BASSVS.

DE

Aliud exemplum Hemiolæ.

TENOR.

BASSVS.

FINIS
Musicæ Listenij.

VALENTIN. CHVDEN.
IN ZOILVM.

Luide cur acuis mordaces Zoile dentes,
Vt laceres miseris hæc rudimenta modis?
Cum tamen hæc pueris, tibi non sint Zoile scripta,
Talia qui grata munera mente ferent.
Parcere Mome putem tenui te posse libello,
Qui pueros cantus prima elementa docet?
Cum non effugerit tua scommata magnus Homerus,
Grandia diuino carmine bella canens.

IOHAN. SPANBERG.

0167364

notitiam: EVOVAE.

42
1

